

Editörden...

Sevgili Okurlarımız,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi'nin 2018 Mart, 19. cilt, 1. sayısı ile karşınızdayız. Öncelikle bu sayımızdaki heyecan verici bir değişikliği sizlerle paylaşmak istiyorum. Dergimiz 2018 yılından itibaren Mart, Haziran, Eylül ve Aralık ayları olmak üzere yılda dört sayı çıkacaktır. Bu nedenle dergimizde katkı sağlayan yazarlarımıza, hakemlerimize, okurlarımıza, Akademik Danışma Kurulumuza ve Editörler Kurulumuza sizlerin huzurunda teşekkür ediyorum: Sizler olmasanız bunu başaramazdık... Editörler Kurulu olarak bundan öncesinde olduğu gibi, bundan sonraki süreçte de dergimizi niceliksel ve niteliksel olarak daha üst seviyeye taşıma gayretinde olduğumuzu sizlere bildirmekten gurur duyuyorum...

Dergimizin bu sayısında yayımlanan çalışmaların kısa bir özetini aşağıda dikkatinize sunmak istiyorum. Bu sayımızda yayımlanan ilk araştırma makalesi *Nesime Kübra TERZİOĞLU ve Ahmet YIKMIŞ* tarafından yürütülen "*Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilere Temel Çıkarma İşlemi Öğretiminde Nokta Belirleme Tekniğinin Etkililiği*" adlı çalışmadır. Araştırmada otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan öğrencilere temel çıkarma işlemi öğretiminde doğrudan öğretim yöntemine göre sunulan nokta belirleme tekniğinin etkililiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada tek denekli araştırma modellerinden yoklama evreli denekler arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını, Bolu merkez ilçede bulunan ilkokullara devam eden OSB tanısı almış, yaşları 10 ile 11 arasında değişen üç erkek öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada OSB olan öğrencilere temel çıkarma işleminin kazandırılmasında, doğrudan öğretim yöntemine göre sunulan nokta belirleme tekniğinin etkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerin kazandıkları çıkarma işleminin kalıcılığını öğretim bittikten 7, 14 ve 21 gün sonra da koruyabildikleri, öğrencilerin tamamının bu beceriyi farklı ortam ve kişilere genelleyebildikleri ve öğretmenlerin nokta belirleme tekniği hakkındaki görüşlerinin olumlu olduğu bulunmuştur.

"*İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitimlerinde Bilgisayar Destekli Kelime Öğretim Materyali Kullanımının İncelenmesi*" adlı ikinci araştırma makalesi *Hacer KESER ve Oğuzhan ÖZDEMİR* tarafından yürütülmüştür. Çalışmada, işitme yetersizliği olan öğrenciler için Mayer'in (2001) Türetimci Çoklu Ortam Öğrenme Kuramı'na dayalı bilgisayar destekli bir kelime öğretim materyalinin geliştirilmesi, uygulanması ve materyalin öğrencilere katkısının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında öğretmenlerden alınan görüşlerle işitme engelliler okullarında yaşanan sorunlara ve çözüm önerilerine yer verilmiştir. Çalışma, Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan bir İşitme Engelliler Ortaokulu'nda öğrenim gören 27 öğrenci ve okulda görev yapan 14 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) yöntemi kullanılmıştır. Geliştirilen kelime öğretim materyali sınıflarda akıllı tahta aracılığıyla ve öğretmen gözetiminde sekiz hafta boyunca haftada bir ders saati olarak öğrencilerin kullanımına sunulmuştur. Elde edilen bulgulara göre, geliştirilen kelime öğretim materyalinin öğrencilerin kelime bilgisini ve derse katılımını arttırdığı, okuduğunu anlamasını ve bilgiye ulaşmasını kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler öğrencilerin kelime öğrenmede yaşadıkları güçlüklerin çözümüne yönelik olarak bilişim teknolojilerinden yararlanılarak hazırlanacak görsel yönden zengin ve etkileşimli materyallerin kullanımını önermiştir.

Üçüncü araştırma makalesi *Hazan OĞUZ ve Nesrin SÖNMEZ* tarafından yürütülen "*Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuğa Sahip Ailelerde Anne-Çocuk ve Baba-Çocuk Etkileşiminin İncelenmesi*" adlı çalışmadır. Araştırmada 36-72 ay arasında otizm spektrum bozukluğu (OSB) tanısı olan çocuğa sahip olan anne (n=12) ve babaların (n=12) çocukları ile olan etkileşimsel davranışlarının ne düzeyde olduğunu belirlemek, anne ve babaların çocuklarıyla etkileşim düzeyleri arasında eğitim durumu, çocuğun cinsiyeti ve çocukta OSB görülme olasılığı açısından fark olup olmadığını değerlendirmek amaçlanmıştır. Tarama modelinde betimsel bir çalışma olan araştırmanın çalışma grubunda 36-72 aylık OSB olan çocuğa sahip 12 anne-baba çifti yer almıştır. Araştırma verileri anne ve babaların çocukları ile etkileşimleri sırasında video kaydı alınarak toplanmıştır. Ebeveyn etkileşim davranışları, Ebeveyn Davranışı Değerlendirme Ölçeği-Türkçe Versiyonu (EDDÖ-TV) kullanılarak puanlanmıştır. Çalışma sonucunda, OSB olan çocuğa sahip annelerin ve babaların çocuklarıyla etkileşimlerinde EDDÖ-TV duygusal ifade edici olma ve duyarlı yanıtlayıcı olma alt ölçeklerinden ortalamanın altında puan aldıkları belirlenmiştir. Anne ve babaların EDDÖ-TV başarı odaklı ve yönlendirici olma alt ölçeğinden ise yüksek puan aldıkları, dolayısıyla fazlasıyla başarı odaklı oldukları görülmüştür. Anne-çocuk ve baba-çocuk etkileşiminde, çocuklarda OSB görülme olasılığı, çocukların cinsiyeti ve annelerin/babaların eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Hüseyin NERGİZ ve Sait ULUÇ tarafından kaleme alınan dördüncü araştırma makalesi "*Çocuğunda Görme Yetersizliği Olan Anne ve Babaların Çeşitli Psikolojik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması*" adını taşımaktadır. Araştırmada görme yetersizliği olan çocuk ve ergenlerin anne-babalarının stres, başa çıkma yöntemleri, yaşam doyumu ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki fark incelenmiştir. Çalışmada Ankara'daki görme engelliler okullarında okuyan 6-18 yaş arası 75 öğrencinin anne-baba çiftine ulaşılmış ve Kişisel Bilgi Formu,

Kontrol Odağı Ölçeği, Maslach Tükenmişlik Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Engelli veya Süreğen Hastalığı Olan Bir Çocuğa Sahip Anne Babaların Kaygı ve Endişe Düzeylerini Ölçme Aracı'ndan oluşan ölçek setini eksiksiz dolduran 58 ebeveyn çiftine ait veriler analiz edilmiştir. Bulgularda görme engelli çocuğu olan ebeveyn çiftlerinde anne-babalar arasında, sahip olunan kontrol odağı, yaşam doyumu düzeyi, stres düzeyi ve tükenmişlik düzeyi bakımından anlamlı fark gözlenmemiştir. Başa çıkma biçimlerine bakıldığında babaların inkâr eğiliminin annelerden anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Stres kaynakları açısından annelerin aileye getireceği zorluklar ile ilgili kaygısının babalardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu ve babaların annelere göre anlamlı düzeyde daha fazla mali kaygı yaşadığı belirlenmiştir. Bulgulara göre araştırmada ele alınan değişkenlerin çoğunda anne-babalar arasında anlamlı fark olmadığı, bu nedenle psikoeğitim grup çalışmalarına anne-baba çiftlerinin birlikte katılımının yararlı olabileceği belirtilmiştir.

Beşinci araştırma makalesi olan “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Otizmlı Çocukların Kaynaştırılması Hakkındaki Düşüncelerinin İncelenmesi” adlı çalışma Dila Nur YAZICI ve Berrin AKMAN tarafından yürütülmüştür. Otizmlı çocukların genel eğitim sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olarak görülme sıklığının artması nedeniyle bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin otizmlı çocukların kaynaştırılmasına ilişkin düşüncelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve kartopu örnekleme yoluyla seçilen 20 okul öncesi öğretmenin görüşleri standartlaştırılmış açık uçlu görüşme soruları yoluyla alınmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda öğretmenlerin genel olarak otizmin temel özelliklerini bildikleri, sınıflarında otizmlı çocuk bulunmasını istedikleri, kaynaştırma eğitiminin otizmlı çocuk için daha faydalı olduğunu düşündükleri, sınıflarına otizmlı bir çocuk geldiğinde öncelikle onu tanımaya çalışacakları, ebeveynleriyle iletişim kuracakları, eğitim programı hazırlayacakları, diğer çocukları ve ebeveynleri bilgilendirecekleri gibi bulgular elde edilmiştir.

“Çok Duyulu Öykülerin Ağır ve Çoklu Yetersizliği Olan Görmeyen Öğrencilerin Dinlediğini Anlamalarına Etkisi” adlı son araştırma makalesi Pınar ŞAFAK, Pınar DEMİRYÜREK ve Hatice Cansu YILMAZ tarafından kaleme alınmıştır. Bu çalışmada ağır ve çoklu yetersizliği olan görmeyen öğrencilerin dinlediği öyküyü anlamada sabit bekleme süreli öğretim yöntemi ile sunulan çok duyulu öykü anlatımının etkililiğinin sınanması amaçlanmıştır. Katılımcılar görme yetersizliği ve otizm tanısı almış 11-15 yaşlarında iki kız ve bir erkek öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada “denekler arası yoklama denemeli çoklu yoklama” deseni kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni, öğrencilerin dinlediği öyküyü anlama düzeyleri, bağımsız değişkeni ise, sabit bekleme süreli öğretim yöntemi ile sunulan çok duyulu öykü anlatımı uygulamasıdır. Yapılan öğretim oturumları sonrasında her üç katılımcının da dinledikleri öyküye dair sorulara doğru cevap verme düzeylerinin arttığı bulunmuştur.

Bu sayımızda yer alan ilk derleme araştırması Ufuk ÖZKUBAT ve E. Rüya ÖZMEN tarafından kaleme alınan “Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilerin Matematik Problemi Çözme Süreçlerinin İncelenmesi: Sesli Düşünme Protokolü Uygulaması” adlı çalışmadır. Çalışmada öğrenme güçlüğü (ÖG) olan öğrencilerin matematik problemi çözme sürecinde kullandıkları bilişsel ve üstbilişsel stratejilerin değerlendirilmesinde kullanılan sesli düşünme protokolünün (think aloud protocols) tanıtılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, ilk olarak, matematik problemi çözmeye gerekli olan stratejiler açıklanmış ve ÖG olan öğrencilerin matematik problem çözme güçlüklerine değinilmiş; ikinci olarak, matematik problemi çözmeye bilişsel ve üstbilişsel stratejilerin ölçülmesinde sesli düşünme protokolünün kullanımı tanıtılmış ve ilgili araştırma bulguları tartışılmıştır. Üçüncü olarak ise sesli düşünme protokolü ile yapılan değerlendirme sonuçlarının öğretime yansımalarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Sonuç bölümünde ise ÖG olan öğrencilerin ve akranlarının kullandıkları bilişsel ve üstbilişsel stratejileri inceleyen araştırmalara ihtiyaç olduğuna değinilerek önerilerde bulunulmuştur.

“Okul Öncesi Kaynaştırmada Kalite: Kapsam ve Değerlendirme” konulu son derleme çalışması Betül YILMAZ ve Necdet KARASU tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmada okul öncesi kaynaştırmanın kalitesi, kalite değerlendirmeye ilgili boyutları ve bu doğrultuda kullanılacak değerlendirme araçları ele alınmıştır. Çalışmada eğitim ortamlarında sunulan hizmetlerin kalitesinin birçok boyutu etkileyebilecek bir tartışma konusu olduğu ve bu durumun okul öncesi kaynaştırmada daha da belirgin hale geldiği ileri sürülmüştür. Daha sonra kalite kavramının hizmetlerin sunumu ve niteliği açısından önemi değerlendirilmiştir. Son yıllarda kaynaştırmanın “ne” olduğundan çok, “nasıl” ele alındığı ve nasıl kaliteli hale gelebileceği, bu durumun hangi özellikler bağlamında ele alınacağı uluslararası alanyazında sıklıkla tartışıldığı vurgulanmıştır.

Dergimizin zamanında çıkması ve niteliğinin artırılması için yoğun çaba harcayan Editörler Kurulu'nda yer alan çalışma arkadaşlarım Öğr. Gör. Dr. Meral Çilem ÖKCÜN-AKÇAMUŞ, Araş. Gör. Dr. Şeyda DEMİR, Araş. Gör. Dr. Zeynep BAHAP KUDRET ile Teknik Koordinasyon Sorumluları Araş. Gör. Gamze ALAK ve Araş. Gör. Hatice AKÇAKAYA'ya sizlerin huzurunda çok teşekkür ediyorum. Sonsuz enerjileri ve sabırları ile en zor zamanlarda bile çalışmalarımızı keyifli ve heyecanlı kılıyorlar. Bu sayıdan itibaren Teknik Koordinasyon Sorumlularımıza bir meslektaşımız daha katıldı. Araş. Gör. CebraİL KARADAŞ'a aramıza hoşgeldin diyerek dinamizmi ve enerjisi ile dergimize önemli katkılar sağlamasını diliyorum.

Siz değerli okurlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize destekleriniz ve katkılarınız için bir kez daha teşekkür ediyorum ve süreçte de okur, yazar ve hakem olarak desteklerinizi ve katkılarınızı sürdürmenizi rica ederek saygılarımı sunuyorum. Güzel haberlerle önümüzdeki sayılarda buluşmak dileğiyle...

Doç. Dr. Hatice Bakkaloęlu